ननुवृक्षाणांप्रमेयत्वेपिनचेतनाभिन्नत्वंदृश्यतेऽस्मदादिवत्तेषांगत्याद्यभावेनानिंद्रियत्वात्ततश्चाभौतिकत्वमितिनब्रह्मप्रभवत्वमपीत्यद्वैतासिद्धिरित्यभिप्रेत्यवृक्षाणांभौतिकत्वंतावन्निरस्यति पंचभिरित्यादिना ॥ ॥ ६ ॥ ऊष्माद्यभावादग्न्याद्यभावमाहानूष्मणामिति ॥ ७ ॥ ८ ॥ अप्रमेयत्वात्अप्रतीयमानत्वात् ॥ ९ ॥ वृक्षाणामभौतिकत्वानिंद्रियत्वादिकंपरिहरंश्चेतनत्वमुपपादयति घनानामित्यादिभिर्नवभिः ॥ ॥ १० ॥ शीर्यतइत्यनेनवज्रमणेरपिमत्कुणशोणितस्पर्शात्शीर्यमाणस्यचेतनत्वंव्याख्यातं एवमेकदेशेकंपादिदर्शनाद्गोरिवभूमेरपितद्द्रष्टव्यं ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ नालेननलिकया एते

भरद्वाजउवाच पंचभिर्यदिभूतैस्तुयुक्ताःस्थावरजंगमाः॥ स्थावराणांनदृश्यंतेशरीरेपंचधातवः ॥ ६॥ अनूष्मणामचेष्टानांघनानांचैवतत्त्वतः॥ वृक्षाणां नोपलभ्यंतेशरीरेपंचधातवः॥ ७॥ नशृण्वंतिनपश्यंतिनगंधरसवेदिनः॥ नचस्पर्शंविजानंतितेकथंपांचभौतिकाः ॥८॥ अद्रवत्वादनग्नित्वादभूमित्वादवा युतः॥ आकाशस्याप्रमेयत्वाद्वृक्षाणांनास्तिभौतिकं॥ ९॥ भृगुरुवाच घनानामपिवृक्षाणामाकाशोस्तिनसंशयः ॥ तेषांपुष्पफलव्यक्तिर्नित्यंसमुपप द्यते॥ १० ॥ ऊष्मतोम्लायतेवर्णंत्वक्फलंपुष्पमेवच॥ म्लायतेशीर्यतेचापिस्पर्शस्तेनात्रविद्यते॥ ११ ॥ वाय्वग्न्यशनिनिर्घोषैःफलंपुष्पंविशीर्यते॥ श्रोत्रेणगृ ह्यतेशब्दस्तस्माच्छृण्वंतिपादपाः॥ १२ ॥ वल्लीवेष्टयतेवृक्षंसर्वतश्चैवगच्छति ॥ नह्यदृष्टेश्वमार्गोस्तितस्मात्पश्यंतिपादपाः ॥ १३॥ पुण्यापुण्यैस्तथागंधैर्धूपै श्चविविधैरपि॥ अरोगाःपुष्पिताःसंतितस्माज्जिघ्रंतिपादपाः॥ १४॥ पादैःसलिलपानाच्चव्याधीनांचापिदर्शनात्॥ व्याधिप्रतिक्रियत्वाच्चविद्यतेरसनंद्रुमे॥ ॥ १५॥ वक्रेणोत्पलनालेनयथोर्ध्वंजलमाददेत्॥ तथापवनसंयुक्तःपादैःपिबतिपादपः ॥ १६॥ सुखदुःखयोश्चग्रहणाच्छिन्नस्यचविरोहणात्॥ जीवंपश्या मिवृक्षाणामचैतन्यंनविद्यते॥ १७॥ तेनतज्जलमादत्तंजरयत्यग्निमारुतौ॥ आहारपरिणामाच्चस्नेहोवृद्धिश्चजायते॥१८॥ जंगमानांचसर्वेषांशरीरेपंचधात वः॥ प्रत्येकशःप्रभिद्यंतेयैःशरीरंविचेष्टते ॥ १९॥ त्वक्मांसंतथास्थीनिमज्जास्नायुश्चपंचमं॥ इत्येतदिहसंघातंशरीरेपृथिवीमयं ॥ २० ॥ तेजोत्यग्निस्तथा **क्रोधश्चक्षुरूष्मातथैवच॥ अग्निर्जरयतेयच्चपंचाग्नेयाःशरीरिणः॥ २१ ॥ श्रोत्रंघ्राणंतथास्यंचत्वदयंकोष्ठमेवच ॥ आकाशात्प्राणिनामेतेशरीरेपंचधातवः॥ ॥ २२ ॥ श्लेष्मापित्तमथस्वेदोवसाशोणितमेवच ॥ इत्यापःपंचधादेहेभवंतिप्राणिनांसदा ॥ २३ ॥ प्राणात्प्रणीयतेप्राणीव्यानाद्व्यायच्छतेतथा॥ गच्छत्यपानोऽधश्चैवसमानोत्वद्यवस्थितः॥ २४॥**

नक्षीरादिपायिनःपारदादेरपिचेतनत्वंव्याख्यातं ॥ १६ ॥ १७ ॥ तेनवृक्षेण जरयतिजरयतः ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ शरीरिणःअंतर्गतोग्निस्तेजःक्रोधचक्षुरूष्मजाठररूपइतिपंचाग्नेयाः ॥ २१ ॥ श्रोत्र मिंद्रियं घ्राणंनासारंध्रे कोष्ठंअन्नादिस्थानं ॥ २२ ॥ २३ ॥ प्राणात्प्राणंआश्रित्यप्रणीयतेगमनादिकार्यते व्यायच्छतेबलसाध्यमुद्यमंकरोति ॥ २४ ॥

Digitized by Google